

ПОДЗВІГ НАРОДА БЕССМЯРОТНЫ!

1941-1945

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Беларускі УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, МЯСЦКОМА, КАМІТЭТА КАМСАМОЛА І ПРАФКОМА
БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОУНАГА ЧЫРВОНАГА
СЦЯГА ДЗЯРЖАУНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА

№ 17 (1129) ● Пятніца, 7 мая 1976 г. ● Цана 2 кап. ● Газета выходзіць з 1935 г.

9 Мая

ДНЮ ПЕРАМОГІ ПРЫСВЯЧАЕЦА...

9 мая на радзіме вялікага беларускага паэта Я. Купалы ў вёсцы Вязынка адбудзецца і злёт студэнтаў-філолагаў БДУ імя У. І. Леніна, прысвечаны 31-й гадавіне Перамогі савецкага народа над нямецка-фашыскай Германіяй. Гэты злёт пад дэвізам «Пяцігодцы эфектыўнасці і якасці — энтузіязм і творчасць маладых» і «Радзіме, партыі — ударная праца, высокая якасць работы, выдатная вучоба» будзе праводзіцца ва ўніверсітэце ўпершыню.

Падрыхтоўка да злёту вядзецца ў форме спарторніцтваў на лепшую групу, якая прыме ўдзел у святочных днях.

У састаў удзельнікаў і злёту ўвойдуць атрады ад кожнага курса факультэта, уключаючы падрыхтоўчае і вячэрняе аддзяленні, будатрады. Прадстаўнікі злёту ўскладуць кветкі да помніка Перамогі.

Чый строй, форма лепшыя? Гэта вырашыць журы на ўрачыстым адкрыцці злёту ў Вязынцы. Пад барабанны пошчак і гукі горна пройдуць калоны ўдзельнікаў агляду-конкурсу строю.

Цікавым і змястоўным будзе спартыўнае свята, у праграму якога ўвойдуць спарторніцтвы па розных відах спорту, эстафета. У час працоўнага дэсанта студэнты зоймуцца пасадкай алеі дружбы, папрацуюць у саўгасе.

Падвядзенне вынікаў злёту, узнагароджанне пераможцаў адбудзецца на закрыцці. Закончыцца і злёт студэнтаў - філолагаў урачыстым кастром, на якім пройдзе конкурс на лепшае выкананне атраднай песні.

3 ГЕРАІЧНАГА ЛЕТАПІСУ

22 чэрвеня 1941 года ў 4 гадзіны раніцы 190 фашысцкіх дывізій (5,5 мільёна чалавек), 4950 самалётаў, 3712 танкаў раптоўна, без аб'яўлення вайны, абрушыліся на СССР. Пачалася Вялікая Айчынная вайна савецкага народа супраць фашысцкіх захопнікаў. Паставіўшы на

нізаваная сістэма абарончых збудаванняў, дакладны план дзеянняў, загады распрацаваны ў дэталі Савецкім Вярхоўным Галоўнакамандаваннем. У першы ж дзень баёў фашысцкія войскі страцілі 586 танкаў і 203 самалёты.

4 лютага 1945 года ў Ялце адкрылася канферэнцыя кіраўнікоў урадаў СССР, Англіі і ЗША. Канферэнцыя прыняла рашэнні, якія датычалі безумоўнай капітуляцыі Германіі, умоў яе акупацыі і канчатковага выкаранення нацызму. Тут жа было прынята рашэнне аб утварэнні міжнароднай арганізацыі для падтрымання міру і бяспекі пасля вайны — Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

16 красавіка 1945 года ў ранішняй цемнаце пры святле магутных пражэктараў, якія асляпілі праціўніка, пачалася Берлінская стратэгічная аперацыя Савецкай Арміі. У ёй удзельнічалі войскі трох франтоў. У дзень былі ўведзены 2,5 мільёна чалавек, 7500 баявых самалётаў, больш як 6250 танкаў і самаходных артылерыйскіх устаноў, больш як 42000 гармат і мінамётаў.

8 мая 1945 года ў Берліне быў падпісан акт аб безагаворачнай капітуляцыі фашыскай Германіі. Гэты дзень стаў святам і для нямецкага народа як дзень вызвалення Германіі ад гітлераўскага фашызму.

5 ліпеня 1943 года, раніцай, пачалася бітва, у якой удзельнічала з двух бакоў больш за 6000 танкаў і каля 5000 самалётаў. Фашысцкім войскам процістаялі велізарныя сілы, выдатна арга-

**Доблести героев
присягая,
Мы сегодня гордо
говорим:
Ратной славе
—слава трудовая!
Подвиги отцов
в сердцах храним**

ТРАДЫЦЫЯМ БАЦЬКОЎ ВЕРНЫЯ

Працягваецца абмен камсамольскіх дакументаў. На павярці — студэнты філалагічнага факультэта БДУ.

4 мая ў аўдыторыі № 206 сабраліся студэнты малодшых курсаў філфака. Атрыманне камсамольскага білета новага ўзору — падзея вялікага значэння. Перад камсамольцамі ў гэты ўрачысты дзень выступілі намеснік сакратара камітэта камсамола ўніверсітэта В. Русак; выкладчык гісторыі КПСС Г. С. Асташоўнак. Галіна Сцяпанавна напаміла студэнтам пра тры важныя задачы, якія паставіў перад імі XXV з'езд КПСС: змагацца за глыбокія і трывалыя веды, прымаць жывы і актыўны ўдзел у камсамольскай рабоце. Яна заклікала камсамольцаў вучыцца так, каб быць дастойнымі падпісаць Рапарт Ленінскага камсамола Цэнтральнаму Камітэту КПСС напярэдадні 60-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Уручэнне новых камсамольскіх білетаў стала ўрачыстым і хвалюючай пераклічкай пакаленняў: маладыя атрымалі пунсавыя кніжачкі з дарагімі сілуетам Ільіча з рук тых, хто з імі прайшоў слаў-

ны баявы і працоўны шлях. Білеты ў першую чаргу ўручаліся лепшым камсамольцам Людміле Корсун, Міхаілу Станкевічу, Анне Клімовіч. Слова бяруць камсамольцы.

Надзея Краснова:

— Камсамол дапамог мне выхаваць у сабе прыныповасць, настойлівасць. Два разы я паступала ў ВДУ — і ўсё няўдачна, але вера ў свае сілы не пакідала мяне. Працавала ў бібліятэцы, рыхтавалася — і паступіла. Зараз, нягледзячы на вялікую занятасць, камсамольскай рабоце аддаю вялікую увагу.

Алег Сачанка:

— Выдатна помню школьныя камсамольскія сходы, паседжання, рэйды, шэфства над піянерамі. Пасля школы працаваў на заводзе. Хацелася правесці сябе на трываласць.

Абмен камсамольскіх білетаў — гэта агляд нашых радоў, строга і прыныповая праверка таго, як кожны камсамалец удзельнічае ў выкананні рашэнняў партыі.

А. АКУЛАВА.

ДЗЕНЬ ДРУКУ

У краіне выходзіць звыш васьмі тысяч газет на 57 мовах народаў СССР і дзевяці замежных мовах агульным разамым тыражом амаль 165 мільёнаў экзэмпляраў, звыш шасці тысяч часопісаў і выданняў часопіснага тыпу, разам тыраж якіх перавышае 177 мільёнаў экзэмпляраў.

У Беларусі выдаецца 177 газет рознага профілю, выпускаецца больш 150 часопісаў і выданняў часопіснага тыпу. У бягучым годзе распаўсюджваецца па падпісцы і ў розніцу звыш 14,5 мільёна экзэмпляраў газет і часопісаў.

5 мая на факультэце журналістыкі БДУ адбыўся дзень «адкрытых дзвярэй». Выпускнікі школы, якія жадалі выбраць журналістыку сваёй будучай прафесіяй, сустрэліся з выкладчыкамі факультэта, вядомымі журналістамі, са студэнтамі.

РАСКАЗВАЮЦЬ ГЕРОІ САВЕЦКАГА САЮЗА, ВЫКЛАДЧЫКІ БДУ

АБ СЯБРАХ — ТАВАРЫШАХ

разведчык Іван Рудэнка — усе мае баявыя сябры змагаліся з фашыстамі ў імя сённяшняга нашага дня, у імя Перамогі. Цяжкія ваенныя дарогі разлучылі нас, але з некаторымі маімі баявымі таварышамі я і цяпер сустракаюся і перапісваюся. Мы часта ўспамінаем баявых сяброў, загінуўшых і жывых. Міхаіл Церашкоў цяпер настаўнічае на Браншчыне, Феафан Штрамко — дацэнт гісторыі КПСС інстытута замежных моў у Пяцігорску, Васіль Васільеў працуе галоўным перакладчыкам на Маскоўскім тэлеграфе.

Няўмольны час сцірае ў памяці людскія імёны, твары, але назаўсёды застаюцца са мной таварышы мае баявыя. Я не згодзен з тымі, хто праводзіць нейкую мяжу паміж пакаленням сучасным і саракавых гадоў. Добра, што наша моладзь заўсёды была наперадзе, і сёння, калі спатрэбіцца, стане

Выкладчык кафедры марксісцка-ленінскай філасофіі гуманітарных факультэтаў М. Я. Зайцаў.

Хто, як не сябар, можа вольна проста і непасрэдна перанесці цябе ў мінулае адным толькі словам: «А памятаеш?»

— А памятаеш, Алёшка, наш лётны гарнізон? Толькі і засталася ты ды я. А было дваццаць два... Ды якія хлопцы!

Аляксей Шышкоў, былы камандзір палка, цяпер жыве ў Арле, працуе на заводзе. Два гады таму назад у нас адбылася сустрэча. Спачатку нават і не пазналі адзін аднаго...

Тады, у лётным вучылішчы, мы захапляліся Чкалавым, Громавым, марылі аб невядомых прасторах, вучыліся грэбаваць небяспекай. Мы жылі ў зоркавых далачкіх...

Вайна. — Таварышы байцы, вы павінны не дапус-

ціць пераправы фашыстаў на той бераг Днястра. Задача зразумелая? Выконвайце!

Штурмавікі ўзняліся ў неба. Бой! Замітусіліся фашысты, адкрылі зенітны агонь; пад яго папаў самалёт сябра. Трымайся, Валодзя! Праз шкло кабіны мільганула юначая сумная ўсмішка... Незлічоныя асколкі фашысцкіх танкаў змяшаліся з бурым вогнішчам і падняліся ў паветра. Пераправа была затрыманая.

Уладзімір Марозаў — камандзір зьяна — пасмяротна ўзнагароджан ордэнам Леніна. Яму тады было дваццаць два...

На Украіне загінуў і лейтэнант Калеснікаў, не дацягнуўшы некалькіх кіламетраў да свайго аэрадрома.

Так мы назаўсёды развітваліся з сябрамі...

У 1944 годзе наш 4-ы Украінскі фронт выйшаў

да дзяржаўнай граніцы з Польшчай. У гарах, у раёне Паўднёвага Сонга, праходзіла варожая танкавая калона. Заданне ўсім было вядома, і ў яго выкананні ніхто не сумняваўся. Чырвоныя зоркі рашуча выплывалі з-за воблакаў і ішлі ў лабавую атаку на танкі. І раптам за самалётам, якім кіраваў Мікалай Круглікаў, пацягнуўся доўгі шлейф дыму...

Не, гэтыя юнакі ўмелі любіць жыццё, любіць і захаваць яго для сваёй зямлі, для чалавецтва. Іх жыццё вымяраецца не гадамі, а бясконцасцю...

Сябар мой! Ты нарадзіўся і вырас у мірныя гады. Ты ніколі не бачыў разбураных фашысцкімі бомбамі дамоў, ты не ведаеш, што такое мізэрныя ваенныя паёк. Аб акопах і траншэях, аб атаках і контратаках ты можаш меркаваць па тых звестках, якія данясуць да цябе мае сучаснікі. Для цябе вайна —

гісторыя...— можа, іменна такія радкі напісаў у сваім перадсмяротным звароце да моладзі Герой Савецкага Саюза Уладзімір Бруханаў, які загінуў за шэсць дзён да заканчэння вайны — 3 мая 1945 года — пад Прагай.

«А памятаеш?» Мы ўспамінаем сяброў, што жывуць у нашай памяці, юных, смелых, адважных. І яны для нас, жывых, не толькі гісторыя. Яны — наш гонар, увасабленне бессмяротнасці народа.

ДЗЕЛЯ МІРУ

на месца бацькоў. Усе ведаюць словы Горкага, што ў жыцці заўсёды ёсць месца подзвігу. Хіба ж не героі нашы камсамольцы, якія ўдарна працуюць на КамАЗе і БAME—будоўля века! Моладзь — наша будучае, рэзерв партыі. І я шчыра жадаю маладым працоўнага шчасця, поспехаў ва ўсіх справах, у жыцці, вучобе.

ВАРШАВА дзеліцца на дзве часткі. Не, не па афіцыйнаму адміністрацыйнаму дзяленню. Проста стройныя карпусы новых будынкаў, цянiстыя алеі кветкавых бульвараў адцягнулі на ўскраіну старога Варшаву. А там і сягоння трывожна глядзяць на свет абпаленыя агнём вайны сцены голых кар-

САВЕЦКІ НАРОД—ВЫЗВАЛІЦЕЛЬ

пусоў. Варшавяне з ведалі жах фашысцкай акупацыі, і ў сэрцы кожнага паляна гарыць вечны агонь светлай памяці аб тых, хто змагаўся і перамог.

9 Мая да маглы Невядомага салдата прыходзіць

на паклон уся Варшава. Мора кветак палымнее на суровых мармуровых плітах. Гэты дзень стаў сімвалам свабоды ўсіх народаў, якія пазналі фашызм.

Маё пакаленне не ведала цяжкасцей і нягод, што выпалі на долю на-

шых дзядоў, бацькоў і маці. Але подзвіг савецкага народа — народа, які вызваліў маю радзіму, будзе вечна жыць у памяці палякаў.

Іда МАЗУР, студэнтка II курса філфака (Польшча).

ТАК ОНИ ГОВОРИЛИ О ВОЙНЕ

ПРИЗНАНИЕ И ВОСХИЩЕНИЕ

Красная Армия и русский народ, несомненно, заставили вооруженные силы Гитлера идти по пути к окончательному поражению и завоевали на долгие времена восхищение народа Соединенных Штатов.

ФРАНКЛИН РУЗВЕЛЬТ, президент США. 1943 г.

Будущие поколения признают свой долг перед Красной Армией так же безоговорочно, как это делаем мы, дожившие до того, чтобы быть свидетелями этих великопепных побед.

УИНСТОН ЧЕРЧИЛЛЬ, премьер-министр Великобритании. 1945 г.

Французский народ восторженно приветствует успехи и рост сил русского народа. Ибо эти успехи приближают Францию к её желанной цели — к свободе и отмщению.

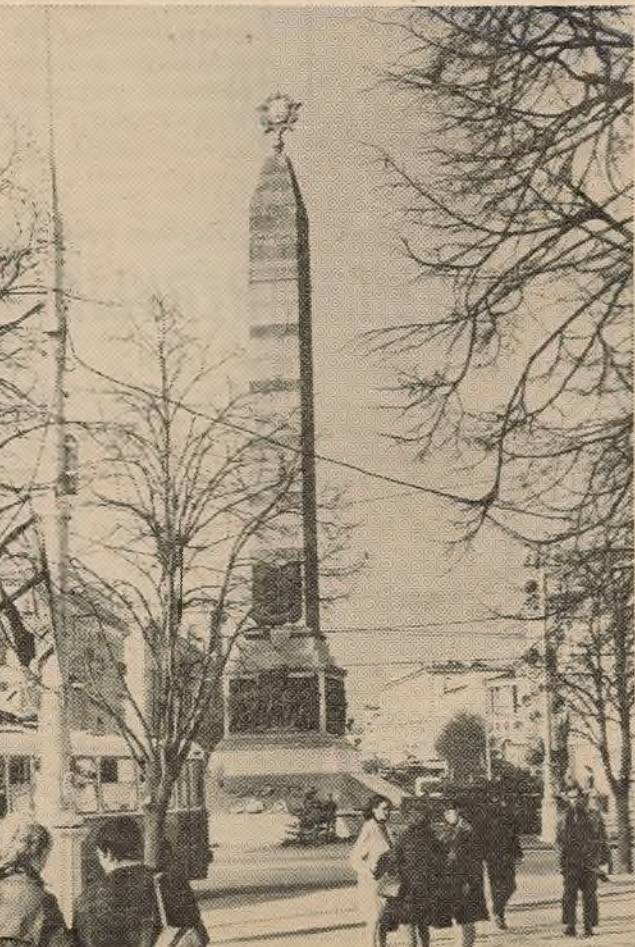
ШАРЛЬ ДЕ ГОЛЛЬ, генерал, Франция. 1942 г.

Мы глубоко ценим великопепный вклад, внесенный могучим Советским Союзом в дело цивилизации и свободы.

ГАРРИ ТРУМЭН, президент США. 1945 г.

МИНСК—ГОРАД-ГЕРОЙ

30-годдзе Перамогі Вера Анісімаўна Захарава святкавала ў Ленінградзе, у горадзе, які абараняла разам з мужнымі ленінградцамі, разам з савецкім народам.

І тады, на Піскароўскіх могілках, сярод мора кветак, сярод сяброўскіх поціскаў рук аднапалчан, ёй захацелася застацца адной, каб успомніць усё перажытае ў вайну, усё, што звязана з горадам, у якім сустрэла вайну, які даў ёй, дзевятнаццацігадовай, мужнасць, сілу выстаяць.

Вера заканчвала першы курс Ленінградскага ўніверсітэта. Гэта быў чэрвень 41-га... У першыя ж дні вайны іх, студэнтаў, разам з многімі ленінградцамі адправілі капаць процітанкавыя рвы. Цяжка было. Цяжка — не тое слова. Бывалі дні, калі бесперапынна ліў дождж, а яны ў лёгкіх сукенках працавалі да крывавага мазалёў на руках. Але вера — гэта велізарнае, ёмістае пачуццё, што жыло з імі, дапамагала, надавала новыя сілы.

Прайшоўшы медпункт, Вера стала медыцынскай сястрой. Так было патрэбна. Ленінград у блакадзе. У шпіталь паступаюць сотні раненых. Суткамі не выходзіла яна з перавязачнай. А фашысты бамбілі горад безупына. Выбухі, разрывы, і яна, маладзенькая сястра, стаяла ў доўгім калідоры сярод бездапаможных

раненых і паўтарала для іх, а мабыць, і для сябе, слова «спакойна». Але калі атака заціхала, невялічкі агеньчык радасці загарэўся ў сэрцы. Яе сустрэкалі словамі: «Малайчына. Смелая ў нас сястрычка».

У БЛАКАДНЫМ ЛЕНІНГРАДЗЕ

...Вера Анісімаўна на хвіліну замаўкае. Збіраецца з думкамі. А па вачах відаць, што зараз яна раскажа аб шчаслівых гадзінах жыцця.

...У шпіталі гучала сімфонія. Так, так. Тады, калі вораг абдаў паставіць на калені горад, у Ленінградзе лілася музыка. Шостая сімфонія Штакавіча. Хвалюючую мелодыю кампазітар напісаў у са-

мудзях залаціліся ордэн Чырвонай Зоркі і шэсць медалёў. Але, мабыць, найдаражэйшай узнагародай быў для яе медаль «За абарону Ленінграда». Адчуваць, што і ты ўнёс хоць крупінку ўкладу ў абарону горада, які носіць імя Леніна, — гэта шчасце.

Зараз Вера Анісімаўна Захарава — дацэнт кафедры рускай савецкай літаратуры на філалагічным факультэце. Працуе больш дваццаці год, працуе з поўнай аддачай сіл. Яна заўсёды ў клопатах працы, за мір якой змагалася ў гады вайны.

А. ТУР, студэнтка факультэта журналістыкі.

З ДУМАЙ А Б БУДУЧИМ

...І зноў маладыя пытаюцца пра вайну. Шмат год прайшло пасля незабыўнага Дня Перамогі, але заўсёды прыходзяць да абеліскаў і брацкіх могілак сівых ветэраны. Скупыя мужчынскія слёзы блішчаць у іх на вачах, і твары дзяцей, што застылі ў гана-

ПАСПЯХОВА закончан першы курс Камуністычнага інстытута журналістыкі. Але вучобу прыйшлося перарваць. Аляксандр Філімонаў, дваццацігадовы юнак, з першых дзён вайны на фронце. У 1942-м скончыў танкавае вучылішча, атрымаў воінскае званне лейтэнант. У 1943 годзе ўступіў у рады Камуністычнай партыі. Баі на Курскай дузе, пад Белгарадам, Харкавам, Палтавай, у Кіраваградскай вобласці, Сілезіі, потым — Берлін, вызваленне Прагі... Гэты нелёгкі гераічны шлях ён прайшоў у слаўным 55-м гвардзейскім танкавым палку 12-й механізаванай брыгады пятага гвардзейскага механізаванага корпуса.

...Курская дуга, вёска Аўдзееўка — недалёка ад славуэтага Прохараўскага плацдарма. 15 варожных танкаў супраць двух, нашых, лейтэнанта Філімонава і лейтэнанта Летунова. Гэта быў няроўны бой. Уда-

ТАНКІ ШТУРМАВАЛІ БЕРЛІН

лося падпаціць чатыры фашысцкія машыны, але засталася яшчэ адзінаццаць... Танк Летунова быў двойчы прабіт, машына Філімонава таксама загарэлася. Танкісты працягвалі абараняцца. Хутка на дапамогу воінам прыйшлі іншыя танкавыя падраздзяленні. Вораг не прарваўся. За гэты подзвіг лейтэнант Філімонаў быў узнагароджан ордэнам Айчыннай вайны II ступені. Гэта быў яго першы ордэн.

Незабыўную вясну 1945 года старшы лейтэнант Філімонаў сустрэў у Германіі. Фашысты адступалі пад магутнымі ударамі савецкіх войск. Усё шчыльнай сціскалася сталёвае кальцо вакол фашысцкага логавы — Берліна. Вораг люта супраціўляўся. Аляксандр Андрэевіч камандаваў тады танкавай ротай.

У горадзе Бееліц пад Берлінам яго рота не прапусціла буйныя сілы праціўніка, адбіла 10 атак, знішчыла 12 танкаў і самаходных гармат, 11 палявых гармат, 20 грузавых аўтамашы, каля 500 гітлераўскіх салдат. За гераізм і адвагу, праяўленыя ў баях супраць нямецка-фашысцкіх захопні-

каў у берлінскай аперацыі, старшаму лейтэнанту А. А. Філімонаву было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Над рэйхстагам узвіўся чырвоны сцяг. Але баі не скончыліся. Выконваючы абавязак, танкавая армія генерала Д. Д. Лелюшэнкі, у састаў якой уваходзіла і танкавая рота А. А. Філімонава, прыняла ўдзел у вызваленні Чэхаславакіі. Радасная вестка аб капітуляцыі фашысцкай Германіі застала Аляксандра Андрэевіча ў пасёлку Спарагілава на ўскраіне Прагі. А вечарам 9 мая полк атрымаў загад арганізаваць абарону і знаходзіцца ў стане баявой гатоўнасці. 10 мая баявы атрад на чале з Філімонавым накіраваўся ў напрамку горада Бенешаў,

каб адрэзаць фашыстам шляхі адыходу на захад. Тут адбылося злучэнне войск 1-га і 2-га Украінскіх франтоў. Хутка баявы атрад уступіў у Бенешаў...

Разам з усімі Аляксандр Андрэевіч вярнуўся на Радзіму. У 1946 годзе прадоўжыў вучобу ў Белдзяржуніверсітэце. Тры гады навучання на аддзяленні журналістыкі, тры гады аспірантуры, абарона ў 1953 годзе кандыдацкай дысертацыі па гісторыі КПСС, потым работа выкладчыкам у БДУ, у Гомельскім педінстытуце, абарона доктарскай дысертацыі...

Зараз доктар гістарычных навук, прафесар Аляксандр Андрэевіч Філімонаў працуе намеснікам дырэктара інстытута гісторыі партыі пры ЦК КПБ.

І. СТУДЗІНСКАЯ.

НА ПЛАДАНЕЦЕ

ровай варце, становяцца засяроджанымі. Ужо трэцяе пакаленне — унукі — прыходзіць на змену тым, каго апаліла вайна. Ужо трэцяе пакаленне вучыцца ў дзядоў мужнасці і стойкасці, аддаючы сваёй Радзіме.

Лёс мой склаўся так, што на фронце я не быў. Напярэдадні вайны, у сакавіку 1941 года, мяне пазначылі намеснікам начальніка геолога-разведчай экспедыцыі на Урале. Там і сустрэлі мы, геологі-разведчыкі, страшную вестку аб нападзе фашысцкай Германіі.

З тых часоў усе нашы думкі былі аб фронце. У першыя ж дні сфарміравалася група з пяцідзесяці чалавек, якая звярнулася ў ваенкамат з просьбай арганізаваць дэсантны атрад для перакідкі на тэрыторыю акупіраваных фашыстамі раёнаў Беларусі.

Нам адмовілі ў просьбе. Краіне былі патрэбны вугаль і нафта, руда і золата для таго, каб выстаяць і перамагчы.

Аб тым, як цяжка было ў ваенным тыле, гаварыць не даводзіцца. Месячнага пайка (нам яго выдавалі мукой) хапала ад сілы на тыдзень. Але працавалі мы захоплены. Прадоўны Урал, як і ўся краіна, вынес на сабе наймаверныя цяжкасці вайны.

Доўгачаканы час настаў! Ён быў заваяваны, выпакутаваны фронтам і тылам, мужнасцю савецкіх людзей.

Разбураныя раёны даводзілася будаваць занова. У 1949 годзе патрэбны былі спецыялісты ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі. Так я аказаўся ў нашым універсітэце. І шчаслівы, што назаўсёды звязаў сваё жыццё з моладдзю, з людзьмі таго ўзросту, у якім дзяды і бабулі зрабілі ўсё для Вялікай Перамогі ў кровапралітнай вайне, якая звадала чалавецтва.

А. МАЛЫШАУ,
прафесар, прарэктар БДУ па вучэбнай рабоце.

ЛЯСНЫМІ СЦЯЖЫНКАМІ

Вось ужо 31 год пад мірным небам жывуць і працуюць тысячы былых франтавікоў, партызан, падпольшчыкаў. Разам са сваімі бацькамі і братамі ў час вайны супраць фашыстаў змагаліся дачкі і сёстры...

Нямала працуе ў БДУ імя У. І. Леніна жанчыны — ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны. Гэта — выкладчыцы, лабаранткі, тэхнічныя работніцы. У савецкіх ветэранаў універсітэта адным з першых назвалі прозвішча старэйшай лабаранткі кафедры геадэзіі геаграфічнага факультэта Надзеі Пятроўны Козыр. «Былая партызанка, мае ўзнагароды, у сучасны момант з'яўляецца членам савета ветэранаў вайны ўніверсітэта», — сказаў пра яе сакратар савета А. С. Мізрахі.

...Калі пачалася вайна, Надзея Козыр займалася на першым курсе геаграфічнага факультэта БДУ. Разам з групай студэнтаў яна пакідае палачыцы Мінск і накіроўваецца на ўсход. Па дарозе іх сустрэлі варожыя дэсантнікі. Прыйшлося вярнуцца ў Лагойск. Васемнаццацігадовая дзяўчына ўстанавіла сувязі з мінскай падпольнай групай, якую ўзначальваў Васіль Жудро і Аляксандр Макаранка.

У канцы 1942 года па даносу правакатара загінулі кіраўнікі групы, а Надзея цудам выратавалася. Яна ідзе ў лес да партызан, становіцца разведчыцай брыгады «Штурмавая», якой камандаваў Герой Савецкага Саюза Барыс Лунін.

Калі яна даведлася, што гітлераўцы расстралялі яе сям'ю, — паклялася адпомсціць за кроў родных, за пакеты ўсяго народа. Бяспрашная разведчыца прабралася ў акупіраваны Мінск, здабыла вельмі важныя звесткі аб руху варожных цягнікоў.

— Памятаецца, у чэрвені 1943 года, — расказвае Надзея Пятроўна, — мы вярталіся з чарговага

задання. Па дарозе даведаліся, што на наш атрад напалі карнікі і ён з баямі перайшоў у плешчаніцкія лясы. Некалькі дзён без ежы і адпачынку давялося нам ісці па лясах і балотах. Бы налітыя свінцом, гудзелі сцёртыя ногі. Але мы дайшлі!

Цяжкім быў для партызан май 1944 года, калі наблізлася лінія фронту. Брыгада «Штурмавая» знаходзілася тады ў бягомльскіх лясах. З вялікімі стратамі ёй удалося вырвацца з акружэння. А 28 чэрвеня 1944 года на рацэ Бярэзіне брыгада злучылася з войскамі Савецкай Арміі. На партызанскім парадзе ў вызваленым Мінску Надзея Козыр ішла ў першых радах. А потым яна засталася ў Мінску.

За працоўныя поспехі Надзея Пятроўна Козыр узнагароджана Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР. Гэта ўзнагарода папоўніла лік медалёў — узнагарод ваенных. ...Вяжыць час, ідуць гады, але назаўсёды ў нашай памяці застаецца бесшаротным подзвіг савецкага народа, яго слаўных сыноў і дачок.

С. КАГАН.

У 1941 годзе ён быў друккурнікам філалагічнага факультэта БДУ імя У. І. Леніна. Разам з сябрамі па вучобе, якія прыйшлі на факультэт па першаму набору студэнтаў, летнюю сесію камсорг групы Анатоля Чарапок здаць не паспеў: пачалася вайна. Прайшоўшы цяжкімі ваеннымі шляхамі, у ботах і шынялях вярнуўся ва ўніверсітэт друккурнікі сапрак першага: Дзіяна Багрова, Мікалай Лобан, Іван Кудраўцаў. Не вярнуўся толькі Анатоль Чарапок...

Вось ужо 35 гадоў перапісваюцца і нярэдка сустракаюцца дзве жанчыны — сястра і сяброўка Анатоля. Любоў, якая захавалася, і светлая памяць аб дарагім для іх чалавеку зблізілі і параднілі іх на усё жыццё. Ганна Георгіеўна, сястра Толі, успамінае:

— Ён быў малодшым і адзіным братам сярод сямі сясцёр. Сям'я была бедная, але дружная, яе называлі камсамольскай. Старэйшыя сёстры сталі першымі камсамольцамі ў Жодзіна. Любоў да людзей — галоў-

мара Анатоля: ён дамагаецца адпраўкі ў мінамётную школу, якая знаходзілася ў Йошкар-Оле.

ВА УНІВЕРСІТЭТ НЕ ВЯРНУЎСЯ

нае, што хацела бачыць у сваіх дзецях маці. І ўсё жыццё Анатоля было аддадзена людзям.

Пасля тэхнікума хлопец вярнуўся працаваць у школу. Шмат чытаў, любіў літаратуру. Калі быў аб'яўлен першы набор на філфак БДУ, Анатоль у ліку першых студэнтаў-філфакаўцаў пераступіў парог універсітэта.

Адразу ж заўважылі камсамольцы выдатны арганізатарскія здольнасці сур'езнага і добрасумленага Анатоля Чарапка. На сходах да яго слова заўсёды прыслухоўваліся, чакалі яго выступленняў. І таму невыпадкова ён быў выбран камсоргам групы.

З першых дзён вайны Анатоль вярнуўся на фронт, каб змагацца за Радзіму, але з-за дрэннага зроку яму адмаўлялі. І тады ён едзе ў Татарыю вучыць дзяцей. Педагог Ваева ў лісьме да Ганны Георгіеўны пісала: «Гэта быў наш любімы настаўнік у школе». Нарэшце збываецца

30 жніўня 1942 года Анатоль Чарапок прыслаў сваё першае пісьмо з фронту. Камандзір аддзялення, памкаммузвода, а затым камсорг ротнай камсамольскай арганізацыі — франтавы шлях былога студэнта. 25-ю гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі Анатоль сустрэў ужо кандыдатам у члены ВКП(б).

У лісьмах з фронту — усё той жа Толя, з яго клопатамі аб доме, які верыць у хуткую перамогу: «Абавязкова пераможам, абавязкова сустрэнемся...».

Але сустрэцца не давялося. 16 снежня 1942 года каля вёскі Хвашчэватка Варонежскай вобласці Анатоль Чарапок загінуў. На брацкую магілу, дзе ён пахаван, часта прыязджаюць родныя і блізкія, таварышы па вучобе. Яны прывозяць яму кветкі — сімвал вечнай любові і жыцця.

(Група «Доўг», філалагічны факультэт).

ТАК ОНИ ГОВОРИЛИ О ВОЙНЕ

ПРИЗНАНИЕ И ВОСХИЩЕНИЕ

Угнетению норвежского народа со стороны Германии наконец положен конец, и в этот счастливый день я хочу выразить вам и народам Советского Союза от моего собственного имени и от имени норвежского народа восхищение и благодарность за блестящую борьбу советских вооружённых сил за общее дело свободы.

ХОКОН VII,
король Норвегии.
1945 г.

Мы благодарим русское государство... за освобождение и великодушную помощь, которая спасла нас во времена тяжелой нужды, и клянемся от своего имени и от имени грядущих поколений: так же прочно, как прочен гранит этого памятника, прочны и наше доверие и наша незабываемая благодарность Красной Армии.

КАРЛ РЕННЕР,
глава Временного
австрийского
правительства. 1945 г.

Вся помощь, которую мы были в состоянии оказать, невелика, если сравнить ее с титаническими усилиями советского народа. Наши внуки, сидя за своими учебниками истории, будут думать о прошлом, полные восхищения и благодарности перед героизмом великого русского народа.

ЭРНЕСТ БЕВИН,
политический деятель,
Англия. 1942 г.

Россия в тяжёлом единоробстве почти один на один с наступающими гитлеровскими армиями приняла на себя всю силу германского удара и выстояла. Мы, англичане, никогда не забудем подвига России.

БЕРНАРД
МОНТГОМЕРИ,
фельдмаршал, Англия.

«Мы были вельмі маладымі»

Тады яму было толькі 18 гадоў. Зараз яго імем назван пасёлак. Аб ім неаднаразова пісалі і гаварылі. Шматлікія ордэны і медалі сведчаць аб яго вялікіх заслугах перад Радзімай. Нядаўна В. С. Далгарукава, начальніка вучэбнага аддзела БДУ імя У. І. Леніна, за дасягнутыя поспехі ў выкананні заданняў дзевятай пяцігодкі ўзнагародзілі меда-

лём «За працоўную доблесць»...
— Мы былі вельмі маладымі ў тыя далёкія дні Айчыннай. Ці страшна было? Спачатку так. Але потым аб страху не было часу думаць. Мы абаранялі Радзіму. Вайна для мяне пачалася 22 чэрвеня 1941 года, — расказвае Валеры Сцяпанавіч. — На тэрыторыі Беларусі, пад Беластокам змагалася

батарэя, якой я камандаваў. Кожны збіты варожы самалёт, кожная перамога ўзнімалі ў нас баявы дух.
У жніўні 1941 года я папаў у партызаны, дзе мяне назначылі начальнікам штаба брыгады «Смерць фашысцкім акулантам». Гэтай жа восенню мы правялі дыверсію: быў пушчан пад адхон фа-

шысцкі цягнік. У 1942 годзе я быў узнагароджан першым ордэнам.
Зараз, успамінаючы нашы баі, мужнасць і смеласць сяброў па зброі, магу сказаць: ваявалі мы добра. Білі фашыстаў, дзе толькі было магчыма. А маладога запалу, энергіі хапала, бо большасць байцоў былі камса-

мольцамі, а камсамольцы — заўсёды і ва ўсім наперадзе. Адважна змагаліся побач з намі камсамолкі з жаночага атрада імя Крупскай, які ўваходзіў у брыгаду. Дзяўчаты паспяхова спраўляліся з заданнем, удзельнічалі ў рэйкавай вайне, у баях.
Усе мы верылі: перамога за намі.
І. САВЕТКІНА.

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА

Валеры ЗАДАЛЯ

САЛДАТ

Хто ляжыць тут —
невядома,
Толькі ведаем адно:
Не прыйшоў салдат
дадому,
Не пастукаў у акно.
Не абняў старую маці,
Траў маўклівых не касіў,
Як калісь на сенажаці,
Твар расою не памыў.
Ранкам чорным па дарозе
Павяла яго вайна.
Марыў ён аб перамозе,
Сустракаў яе у снах.
І не думаў ён аб смерці
Пераможным майскім
днём...
Пад Берлінам куля сэрца

Апякла сваім агнём...
Галаву схіляе кожны
Перад помнікам байцу.
Над зямлёй, адліты
з бронзы,
Ён стаіць мацней свінцу.

АУТОБУС таропка адлічваў кіламетр за кіламетрам. Яны зліваліся ў бясконцую шэрую стужку дарогі, што вяла на Брэст. ...Але раптам на абочыне дарогі гарачай чырванню мільганула зорка над шэрым гранітным пастаментам... І ў той жа момант яе чырвоныя вострыя стрэлы бы ўкалолі сэрца: «Вечна памяць!» І разляцеліся ў бакі спакойныя дарожныя думкі.
Вечна памяць... Брэст — сэрца зайшлося ад хвалявання... Адсюль пачынаецца Радзіма, адсюль пачынаецца падзвіг.
Велізарная зорка, умацаваная ў земляны вал, —

РУЖЫ НА КАМЕНИ...

уваход у Брэсцкую крэпасць-герой. Цішыня нечакана разрываецца на кавалкі ад выбухаў. Праз шквал разрываў спачатку ледзь чутна, а потым усё мацней нарастае песня — «Свяшчэнная вайна», песня, з якой савецкія людзі ішлі на смяротны бой з ворагам. На хвіліну ўсё змаўкае, і суровы голас Левітана ўрачыста чытае Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 8 мая 1965 года аб прысваенні Брэсцкай крэпасці звання «крэпасць-герой»...
Мая непакораная зям-

ля! Колькі слёз палівала цябе! Чорным, як папялішчы, горам узышлі яны. Але разам з горам расла і нянавісць да ворага, сіла і мужнасць, воля да перамогі. І мне здаецца, нідзе ў свеце не могуць так ярка палымнець ружы, як на гэтай свяшчэннай зямлі. Ад мноства чырвоных кветак каменныя бар'еры здаюцца гарачымі. Гарачы камень Брэста...
Тут нясуць ганаровую варту піянеры. Яны прынялі ад бацькоў эстафе-

ту — памяць аб загінуўшых.
А над усім гэтым — мірнае неба Брэстчыны. Гэта дарагая спадчына, якая дасталася нам ад загінуўшых і вечна жывых герояў. І гэта мірнае неба мы павінны перадаць такім жа чыстым у спадчыну сваім дзецям, унукам, праўнукам. Таму што чалавеку патрэбен мір.
Абеліскі, сціплыя абеліскі... Яны вечна будуць стаяць на варце памяці народнай, памяці свяшчэннай...
Т. ВОЛКАВА,
студэнтка.

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА

Марыя БУРЭНКА.

СУСТРЭЧА

Яна ішла навольна, з хваляваннем
І сынаў голас чула ў галасах,
У цёплых промнях сонечнага рання
Блішчэла сівізна у валасах.
Яна ішла з няўпэўнага надзеяй:
«А мо не ён?.. А можа дзе жывы?..»
Бясконцаю здавалася аляя —
Дарога ў сорах першы баявы.
Сярод другіх гарачымі вачамі
Знайшла імя, каго так нестася,
І нібы крык, затоены гадамі:
«Сыночкі... Дарагія вы мае!»

ВЯСНА

Глянё, каўшом нябесным
месяц
П'е бярозавік да дна...
Ночку, як малую, песціць,
На руках нясе вясна.
Бачыш, ноч сыпнула зерне —
Зоркі ў небе прараслі
І блакітныя праменні
Шлюць да весняе зямлі.
Чуеш ціхі шолах мая?
Не здзіўляйся, а цішэй:
Пад гармоніку спявае
Дзесь за вёскай салавей.

Андрэй ІВОЙЛОВ

Што ў верхах слаулю Беларусь.

ХАТЫНЬ

Солнце пронзило тёплую синь,
Глух колокольный звон.
Прямо из непла, огня и руин
Встала наша Хатынь.
Встала Хатынь. Ни дверей,
ни окон...
Красные гроздья рябин
Огненный свой отбивают поклон,
Память войны — Хатынь.
Это сожженных вопль и стон.
Скорбную голову вскинь!
Нет! Не будет рабов и рабынь
Там, где стоит Хатынь.
Простор полей, леса густые,
В глазах озер святая грусть,—
Моя ты Родина, Россия,
Мая Радзіма, Беларусь.
На облик ваш, родной и милый
Смотрю всю жизнь, не
насмотрюсь.
Я счастлив, что рожден в
России,

Скорблю ли сердцем о Хатыни,
Иль обелиску поклонюсь —
Я вижу горе всей России,
Твае пакуты, Беларусь.
Простор полей, леса густые,
В глазах озер святая грусть.
Судьба моя с тобой, Россия,
Мой лёс з табою, Беларусь.

Леанід ГОРЛАЧ

Абаронная лінія

Сто дваццаць школьнікаў штодня цераз траншэю
Пераступаюць дробна—ў школу і назад.
Сто дваццаць школьнікаў праз гушчарню аляю
праклялі весела. Як белы вадаспад,
бурліць іх мова, смех чуваць і жарты,
спадваюць на жарству. І час яе не сцёр...
Сто дваццаць школьнікаў перарастаюць парты
і тых, хто сэрцы тут свае прасцёр.
Сто дваццаць воінаў перацялі дарогу
вайне чужой, чужым тупым нагам,
каб болей не зламаў ніхто з іх ногу
з тых васьмь ста дваццаці, каб слаўся шлях сынам:
Бяжыць аляя шпарка, выгібаста,
ільсца смех і жарты, і агонь.
А ўнізе дзесь, у ціхім полі часта
гарыць агонь абвугленых далонь.

Васілій ПАШІН

ОБЕЛИСК

В роще лиственный наст
Между желтым — багров,
Словно здесь пролилась
И не высохла кровь,
И сочится к корням
Тридцать пять сентябрей...
Было в среднем парням
Двадцать лет на заре.
— Воздух! — крикнул сержант,
Посмотрев в синеву.
Взвод в лесок забежал
И губами — в листву.
Что курил — то забыл,
Куда шел — не дошел.
Желудь, выпавший, был
Изумительно жёлт...
— Мать-земля, это мы
Твоя плоть, твоя соль.
Сделай всё, но войны
Не позволяй, не позволяй!
Пусть побеги весной —
Будят корни земли.

Пусть поют над тобой
Соловьи, соловьи.
Пусть приносит рассвет
Ливни солнечных брызг.
Среди мертвых нас нет,
Есть живой обелиск...
И пока неспокой
Будет нас окружать,
Неоконченный бой
Нам еще продолжать.
...У развилки дорог
На посту — тишина,
Постового пароль —
Имена, имена.

МАТЬ

Ходит ночь по околице
И днелалит в лесах.
Смотрит мама в оконце
До слезинки в глазах.
Не безлюдная улица,
След саней заметен.
Только матери чудится,
Будто кто-то идет,
Постучится, объявится
Хоть один из пяти...
Мерно липы качаются,
Что меньшей посадил.
Подоконник, изрезанный
Пятью парами рук,
Пятью пахнущий детствами, —
Материнский досуг.
...От квадрата оконного
Стриваться не хочется.
Смотрит мать, награжденная
Пятикрат одиночеством